

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročniki v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326, Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vrača. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Maš oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstva in namočencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 56 • Maribor, sobota, dne 18. maja 1940 • Leto XV

Tišina...

Tišina... šušljanje... ušljanje... Te tri stvari razburjajo in vznemirjajo živce danes vsakogar, ki s paznim ušesom prisluškuje dogodkom. — Imeli smo svetovno vojno, ki je bila strašna. V mozgu nas zazebe, če se spomnimo nanjo in nje posledice, zaradi katerih po petindvajsetih letih človeštvo še vedno trpi. Invalidi so ostali, sirote so ostale, ki so se v bedi prerivale skozi življenje in mnogo večja je socialna beda, kakor je bila prej. Niso se še pozdravile hude rane prve vojne v tem stoletju, že divja druga vojna, še hujska, nedvomno tudi s še hujskimi posledicami. Moti se, kdor misli, da je v vojni, ki nas zdaj okoliša, duhovno in socialno vstajenje.

Človek hoče živeti. Vse človeštvo hoče živeti, rasti in se razvijati v svobodi. To je nepremagljivi naravni zakon. Prav tako je naravni zakon, da vsak človek, vsak narod, vsaka socialna skupnost brani to svojo naravno svobodo, kar velja za delavski življenj v socialnem življenju, velja za vsako drugo skupnost, državno, narodno ali kulturno.

V svobodnem razvoju je ta pravica naravna in zato sveta.

Ni na mestu tišina, ni na mestu šušljanje, ne ušljanje. Javno manifestiranje in odločnost za prvine življenja je potrebno. Samozavest, odločnost in trdna volja so najboljša obramba proti vojni nevarnosti pri vseh narodih. Trdnost in odločnost mora biti strah in opomin vsem ljudem.

Reševanje življenjskih problemov v pametnem človeštvu, v narodih in državah. Ta princip mora zmagati, da nastopi v nas pogum in samozavest, izginje pa bojzljiva tišina, strahopetno šušljanje in bedasto ušljanje...

Kitajci zopet zmagoviti pred Hankauom.

Na osrednjem bojišču pri Hankau so Kitajci izbojevali pretekli teden veliko zmago nad Japonci, kakor poročajo iz Cunkinga. Bežeča japonska armada jim je ostavila ogromen plen, med drugim par sto topov in nič koliko avtomatskega orožja.

O kitajsko-japonski Vančingvejevi vladi ni skoro ničesar slišati. Izgleda, da je bila kombinacija Japoncev s to vlado zgrešena. Niti ni mogla ta vlada do danes pomiriti Kitajcev in jih pridobiti za sebe, niti ni bila priznana od inozemskih držav, ako izvezamemo Nemčijo in Italijo.

Vojna na Kitajskem je silno izčrpala Japonsko. Njeno vojno brodogradnjo je res ostalo nedotaknjeno, toda pehota in letalstvo pa sta le pretrpela silne zgube. Japonska vlada bi sedaj rada nastopila v Nizozemski Indiji, toda kitajska vojna jo pri tem silno ovira, v kolikor ji ni sploh onemogočila teh njenih namer. Kitajci so, lahko bi rekli, preprečili razširitev evropske vojne na vzhod.

Arabci na strani Anglije

V Kairu izhajajoči iraški list »El Irak« se bavi z najnovejšim razvojem arabskega vprašanja ter pravi, da so se vsi poskusi Nemčije, da bi ločila Arabce od zaveznikov popolnoma izjalovili. — »Danes so vse arabske dežele na strani Anglije in jo z vsimi močmi podpirajo«, zaključuje list svoja obširna izvajanja. Zagorski rudarji snujejo Socialistično stranko

Milijonske armade v boju od Holandske do Sedana

Nemci napadajo pri Louvainu v Belgiji in od Namurja do Sedana vzdolž reke Meuse

Na zapadu je v teku velikanska bitka, ki po svojem obsegu, po številu udeleženi armad, sodelovanju mehaniziranega orožja in letal, pa tudi po moriji ljudi prekaša vojno vseh časov, ki so se kdajkoli bile na zemeljski obli.

Fronta, na kateri se bijejo ti velikanski in strašni boji, poteka od holandske pokrajine Zeeland, preko Belgije, vzhodno od Antwerpna, Louvaina, Tierlemonta, Namurja, kjer zavije, sledeč toku reke Meuse, mimo Dinanta in Giveta, preko francoske meje, vzhodno od Mezieresa do južno od Sedana.

Nemci napadajo

Napad na tej fronti vodijo Nemci, ki so poslali v boj najmanj en milijon mož pehote, razen tega pa cele divizije tankov, motoriziranih odredov, topništva vseh vrst in gotovo mnogo nad tisoč letal.

Kljub temu, da se boji vodijo na vsej tej fronti, pa se iz uradnih poročil razvidi, da so posebno srčiti boji na treh točkah te fronte in sicer:

1. med Antwerpnom in Louvainom,
2. med Namurjem in Givetom in
3. pri Sedanu.

Bitka med Antwerpnom in Louvainom je odločilna za usodo glavnega mesta Belgije Bruxellesa. Tu so po zadnjih poročilih prišle v stik glavne čete, nemške in zavezniških armad.

Med Namurjem in Givetom, vzdolž Meuse, se vrše silni boji. Nemci so na nekaterih mestih prekoračili Meuso in pogнали v napad motorizirane oddelke, zlasti tudi tanke, da bi prodrli čim bolj v globino. Taktika vodstva zavezniških armad je, da zaustavi prodiranje nemške pehote za motoriziranimi odredi.

Najbolj opasen je položaj pri Sedanu

Francija ima zgrajeno takozvano Maginotovo linijo do zaključka luksemburške meje, od tod dalje proti severu, do morja, pa poteka takozvana Daladiero-va linija, ki je bila zgrajena po drugih principih. Ni tako močna, kot je Maginotova, zato pa se menda razprostira bolj v globino.

Nemci so dosegli to linijo na točki, kjer preseka reka Meuse belgijsko-francosko mejo (južno od Giveta v Belgiji) ter se približali francoskim utrdbam na vsej črti do Longwya.

Glavni napad so osredotočili proti Sedanu, ki leži nekako v sredi te črte. Sedan sam je izven te utrjene črte, v kotlini, ki jo od treh strani obdajajo manjše vzpetine.

Nemci so pri Sedanu premostili reko Meuse in se z velikimi motoriziranimi odredi zaagnali proti francoskim postojankam. Pri tem so se poslužili taktike, da so se motorizirani odredi po prehodu na levi breg Meuse razpršili na vse strani, da bi na ta način povzročili zmedo v francoskih vrstah in krili svoj glavni sunek. Res se jim je posrečilo, vdreti na ozkem pasu utrdb v globino kakšnih 15 km. Takoj pa je sledil francoski protinapad, ki je potisnil Nemce nazaj tako, da se je nemški vdor zmanjšal na kakšnih 7 do 8 km. Nemci sami priznavajo, da so s tem prišli šele do

začetnih glavnih utrdb. Ker pa se zavedajo, da je preko Sedana najkrajša pot proti Parizu, gonijo na tej točki v boj vedno nove kolone, Francozi pa seveda z vsemi napori branijo napadeno ozemlje.

Trdnjava Liege se še drži

Nemci so trdnjavo Liege odrezali od zaledja in jo obkolili. Trdnjava pa se še vedno drži in moti nemške operacije proti Namurju.

Strahotno uničevanje iz letal

Letalstvo predstavlja v tej vojni, poleg motoriziranih odredov najstrašnejše in najbolj pogubonosno orožje. Tako nemško, kot tudi zavezniško letalstvo preletava fronto v jatah po 10, 20, 50 in 100 letal. V ozadju napada važne objekte, postaje, železniške proge, letališča, vojašnice in zbirališča z bombami ter obstreljuje vojaške kolone na pohodu s strojnimi. Vojaki padajo za fronto, še predno so sploh imeli priliko poseči

v boj. Letala pa so nevarna tudi motoriziranim odredom.

Boji, v katerih teče kri v potokih

Francoska poročila priznavajo, da zatevajo ti boji ogromne človeške žrtve. Na tisoče in tisoče vojakov pade na obeh straneh. Pred dvema dnevi je bila reka Meusa rdeča od krvi in je nosila na tisoče mrtvih trupel Nemcev, ki so skušali prekoračiti reko Meuso.

Bombardiranje mest

Kraji in mesta, ki leže v neposredni bližini fronte, se spreminjajo v razvaline. Pa tudi oddaljenejši kraji in industrijska središča rušijo bombe iz letal in granate dalekostrelnih topov.

Te dni so Nemci objavili, da bodo pričeli bombardirati Bruselj, ker se skozi mesto prevažajo čete. Ako bodo Nemci storili to, bodo zavezniški odgovorili z bombardiranjem mest v Porurju.

Poziv predsednika francoske vlade

Položaj na fronti je spričo velike preskoči, s katero je napadel sovražnik, neoziraje se na žrtve, resen. Tega ne prikrivajo niti Francozi, niti Angleži.

Dne 16. maja je govoril ministrski predsednik Reynaud v parlamentu, rekel je:

»Nemčija je napadla tri svobodne države, in danes meri v srce Francije. Nemčija je vse, kar je nakupčila leta in leta vojnega materiala z neverjetnimi žrtvami nemškega naroda, vrgla na francosko fronto. Hitler hoče dobiti

vojno v dveh mesecih. Če se mu to ponesreči je obsojen. Hitler to ve. Mi se zavedamo nevarnosti. Prihodnji dnevi in meseci bodo izkovali stoletja bodočnosti. Naši vojaki se bore, francoska kri teče. Čas, ki ga bomo preživljali, ne bo imel ničesar skupnega s časom, ki smo ga doslej poznali. Vsila se bo potreba po revolucionarnih ukrepih. Morda bomo celo morali izpremeniti metode in osebe. Mi ne računamo z življenjem. Edino kar šteje je, ohranitev Francije.«

Resen opomin Amerike

Roosevelt apelira na Mussolinija.

Kako resno presojaajo Zedinjene države ameriške položaj v Evropi, kaže poziv, ki so ga poslale diplomatskim in konzularnim zastopnikom v južni in jugovzhodni Evropi. Poziv pravi, da se naj ameriški državljani nemudoma vrnejo domov iz teh dežel. — V uradnih krogih ameriških namreč smatrajo, da so se razmere v zadnjem času bistveno zaostrole. Celo ob mejah Švice se zbira vojske. V Ameriki so mnenja, da je samo vprašanje dni, kdaj se Italija pridruži Nemčiji in dovoli Nemčiji, da pošlje svoje čete v Italijo na francosko mejo. Ali Italija vstopi v vojno ali ne, ne bo za zavezničke, zlasti Anglijo, presenečenje. Odločitev pa je očitno v rokah Mussolinija.

Zunanje-politični odbor kongresa je naročil Rooseveltu, naj takoj poizkuša preprečiti vojno v Sredozemskem morju s posredovanjem. Tako je Roosevelt poslal nov mirovni apel Mussoliniju. — V Washingtonu izjavljajo, da gre samo za nadaljevanje dopisovanja med Rooseveltom in Mussolinijem.

Iniciativa za to posredovanje je izšla iz kongresa. To dokazuje, kako velik pomen pripisuje Amerika preprečitvi razširjenja vojne, v katero bi se končno morale zaplesti tudi Zedinjene države. Rooseveltov mirovni apel je izročil

rimski ameriški poslanik Mussoliniju v sredo zjutraj.

Roosevelt ja za nujno pošiljatev letal zaveznikom

Roosevelt je v zbornici predlagal, da naj se ne delajo nobene ovire pošiljati letal iz Zedinjenih držav v Anglijo in Francijo. Kajti Nemci imajo več letal kot ti dve državi skupaj. Razen tega pa je tudi njihova produkcija še nekoliko večja, kot je produkcija letal v Angliji in Franciji.

Za Zedinjene države pa terja Roosevelt 50.000 letal na leto.

Švica je pripravljena

Njen protest proti napadu nemških bombnikov.

V Švici je izvršena splošna mobilizacija. Organizirana je tudi obramba zaledja proti vojski, ki se spušča s padobrani.

Angleški državljani so bili pozvani, da zapuste Švico.

Švicarska vlada je protestirala v Berlinu, ker so nemška letala obmetavala švicarsko železniško progo južno od Basla z bombami in jo poškodovale.

Uradno pa zanikajo, da se v Švici vrši izpraznjevanje obmejnih krajev.

Italija posveča pažnjo Balkanu

Zanimanje za dogodke v balkanskih državah.

Zadnje dni se je v vsej Italiji razvila silno ostra kampanja proti Franciji in Angliji. Vzrok za tako kampanjo je že stara italijanska zahteva po svobodnem Sredozemskem morju in prenehanju angleškega in francoskega nadzorstva nad Suezom in Gibraltarjem ter razširitvi italijanskega imperija na severno in južno obalo Sredozemskega morja. Kot povod za nastop pa služijo obdolžitve proti Angliji in Franciji, da z izvajanjem blokade dušita italijansko gospodarsko življenje.

Velike demonstracije v vseh italijanskih mestih, ki jih je prirejela organizirana srednješolska in višješolska mladina proti Angliji in Franciji, so zaključile z demonstracijo v Rimu, kjer se je demonstrantom pokazal na Balkonu Beneške palače sam Mussolini. Od tega dne dalje so vse demonstracije proti tujim silam prepovedane.

Italijanski tisk sicer še kar naprej piše o Sredozemskem morju in akciji zaveznikov, zlasti njihovega ladjevja, opaza pa se, da je pričel kazati tudi silno zanimanje za Balkan. Doslej se je v italijanskem tisku čitalo mnogo o nevtralnosti Balkana in se je gotovim državam naravnost priznavalo njihovo korektno zadržanje. Sedaj pa se zdi, kakor da so italijansko časopisje popadli dvomi glede te nevtralnosti.

Najnovejša akcija, o kateri se govori, da bi Italija rada sprožila protestno akcijo balkanskih držav proti zavezni-

ški blokadi. Baje sta Slovaška in Madžarska že pristali na italijanski predlog. Ali je bil ta predlog dostavljen tudi ostalim balkanskim državam, se ne ve, ~~kakor da taži za se, kako misli Italija~~

Položaj na Donavi

Izredno velik promet nemških ladij.

Poročila iz Budimpešte naglašajo, da je ladijski promet na Donavi postal silno živahen. Tovorne ladje in vlačilci pa so po ogromni večini samo nemški, ladjeve obdonavskih držav je v primeri z nemškim ladjevjem slabo zastopano. Angleži pa so svoje ladje dirigirali izven ustja Donave, v romunska črnomorska pristanišča.

Mobilizacija in zavarovanje mej

Iz Podonavja prihajajo vesti, da je Slovaška izvedla mobilizacijo svoje vojske, toda, kakor zatrjujejo, kot odgovor na vpoklic 650.000 vojakov na Madžarskem.

Grška vojska pa je dne 15. maja nenadoma zasedla mejo proti Albaniji.

Španija

Francova vlada je izjavila, da se Španija ne namerava udeležiti vojne. Italija je poklicala madridskega poslanika na posvet v Rim. Zadnje dni so se raznesle vesti, da je Italija stavila Španiji zahtevu, da ji prepusti Balearko otočje kot vojno oporišče.

Povečanje prevoznega brodogradnja zaveznikov

Zavezniki morajo z največjo brzino prevažati po morju nove dobave za vojsko, zlasti iz Amerike. V ta namen jim dobro služi povečanje njih brodogradnje. Z norveškim in danskim brodogradnjem so dobili 4 milijone ton ladij, z belgijskim in holandskim pa še nadaljnje 3 milijone ton. Razen tega so sedaj nepotrebne nadziralne postaje za promet proti Norveški in Belgiji ter Holandiji, ki so zaposlile del vojnega brodogradnje. Iz Holandske Indije dobe sedaj zavezniki vse surovine brez tuje valute. Holandska je nadalje stavila na razpolago 10 milijonov dolarjev svojih terjatev v Ameriki, s katerim zneskom bodo zavezniki nakupili letala.

Izvoz romunskega petroleja

Švicarski list »Aufbau« poroča, da je Romunija v prvih sedmih mesecih vojne (od septembra do marca) izvozila 2 milijona 900 tisoč ton petroleja; od tega ga je šlo v Anglijo 668 tisoč ton, v Francijo 208 tisoč ton, v Nemčijo pa 464 tisoč ton, ostali del je šel v razne druge države.

Najnovejše vesti

Na bojiščih ni bistvenih sprememb,

boji se nadaljujejo pri obkoljenem Liegeju v Belgiji in na vseh frontah. Angleška letala so bombardirala vojaške objekte v Kölnu.

Kanada je odposlala na bojišče nove čete in letala.

Potopljene ladje. Nemci javljajo, da so dne 15. maja potopili in zasegli 100.000 ton zavezniškega ladjevja.

Vsi norveški državljani v inozemstvu od 21. leta dalje se morajo javiti v vojaško službo pri norveških inozemskih diplomatskih zastopstvih.

Turčija čuva Dardanele in ne bo pustila skozi nobenega vojnega brodogradnje razen brodogradnje, ki bi ščitilo njene interese.

Madžarski prosvetni minister je na potu v Italijo z velikim spremstvom.

Najvišje slovaško odlikovanje kneza Pribila je bilo prvič podeljeno romunskemu kralju in prestolonasledniku.

Japonska in Nizozemska Indija. Japonski poslanik v Washingtonu je izjavil vladi Zedinjenih držav, da Japonska ne bo poslala svojih čet v Nizozemsko Indijo, ako tega ne bodo storile tuje države.

Švedska vodi gospodarska pogajanja z Rusijo. Delegacija je sprejel Molotov.

Naša delegacija se je vrnila iz Moskve. Njeni člani poročajo, da je bila zelo priščno sprejeta.

Majski sneg. Na Gorenjskem je dne 15. maja ponoči zapadel sneg skoro do vznožja Karavank in Julijskih Alp. Vlaki iz Trziča so privozili na Jesence vsi beli. Tudi v Maribor so prispeli nočni vlaki pobeljeni.

Doma in po svetu

»Nepolitične« občinske volitve na Hrvaškem. Dne 19. maja bodo v novo nastali banovini Hrvatski prve javne občinske volitve. — Časopisje HSS je ob razpisu volitev pisalo, da volitve ne bodo imele političnega, ampak samo gospodarski značaj, t. j. v občinski uprave naj pridejo ljudje, ki znajo najbolje gospodariti. Sedaj, ko je vlaganje kandidatnih list zaključeno, lahko ugotovimo, da so tisti, ki so »hoteli«, da bi te volitve ne imele političnega značaja sami poskrbeli zato, da bo političen značaj teh volitev čim bolj poudarjen. Časopisje HSS namreč skrbno beleži vse vlozene liste in našteva točno, koliko je HSS list, koliko SDS list, koliko koalicijskih list med HSS in SDS ter JRZ. Volitev se torej udeležujejo stranke, ne pa neki »gospodariji«, o katerih je govorilo časopisje HSS. Še več: v nekaterih občinah sta vloženi kar po dve HSS listi. Zakaj? Ker se lokalni politični prvaki te stranke kregajo med seboj, komu bo pripadlo vodstvo krajevne politike. Pri podrobnejši analizi kandidatnih list v občinah, kjer sta postavljeni po dve HSS listi, bi prvaki HSS v Zagrebu na svoje zaprepačenje ugotovili tudi odkriti razredni značaj tega volilnega boja. Kajti tudi, ako se gre za »gospodarske« interese v občinah, se ti interesi križajo. Siromaki nimajo prav nobenega poželjenja po tem, da bi jim vladali občinno vaški bogataši, in obratno ne marajo bogataši, da bi občina pod vplivom siromakov postala socialna samoupravna edinica. Tako torej moremo že pri površnem pogledu na te občinske volitve ugotoviti, da so kot vsake občinske volitve tudi občinske volitve na Hrvaškem političnega značaja, kakor so tudi gospodarska vprašanja občinske politična vprašanja, odkar že vsak šoli odrasel mladeček, da je vsakdanji kruh — politika. Ne razumemo, kako je mogoče, da se listi HSS delajo, kot da bi tega ne vedeli.

Državni dohodki v l. 1939/40 so znašali za 813,7 milijonov dinarjev več, kot pa je bilo predvideno.

Balkanske države in izvoz pšenice. Zaloge pšenice na Madžarskem, v Romuniji, Jugoslaviji in Bolgariji so znašale dne 1. aprila t. l. okrog 32 milijonov stotov. Dne 1. avgusta t. l. (ob žetvi) bodo te zaloge znašale še 27 milijonov stotov. V skladu s tem, da bo letošnja žetev pšenice v prej omenjenih državah dosegla skupno 85 milijonov centov. Ako k donosu nove žetve prištejemo preostanek lanske žetve, bomo imeli v teh državah koncem poletja letos 110 do 112 milijonov stotov pšenice. Od te množine bodo prej označene države porabile zase 95 milijonov stotov pšenice, tako da jo bo ostalo za izvoz samo še 15 do 17 milijonov stotov. Toda ker vse te države spravljajo posebne rezerve pšenice v silose, bodo lahko prodale v inozemstvo samo 5 do 10 milijonov stotov, napram 25 milijonov stotov v l. 1939/40. S tem se bo poslabšala ne samo plačilna bilanca prizadetih držav, ampak bodo morale tudi tiste države, ki so navezane na uvoz pšenice iz teh držav, skrbeti za to, da jo bodo dobile od drugih, ako ne bodo hotele ostati brez kruha.

5000 vagonov pšenične moke 00 za Nemčijo. Glasom pogodbe moramo izvoziti v Nemčijo še 5000 vagonov pšenične moke 00. Prizad jo je doslej odposlal že okrog 1500 vagonov. — Sedaj je pripravljena že druga pošiljka, za tretjo pošiljko pa sedaj Prizad nakupuje moko po južnih krajih naše države.

Deputacija slovenske županske zveze za banovino Slovenijo. Županska zveza za Slovenijo je izvolila deputacijo, ki je predložila predsedniku in podpredsedniku vlade spomenico za ustanovitev banovine Slovenije. V deputaciji so bili dr. Adlešič (Ljubljana), Nande Novak (Kamnik) in Alojzij Mihelčič (Celje). Delegacija je zagotovila D. Cvetkoviča in dr. Macka, da je delo za državno skupnost v Sloveniji na prvem mestu.

Zaletavom. »Slovenec« pravi, da ne poznamo ali nočemo poznati Kristusa, ker pišemo pri letnicah namesto po Kristusovem rojstvu, po našem časovnem štetju. Ni v zgodovini nikjer ugotovljeno, kdaj je bil rojen Kristus in tudi ne kdaj je umrl. Koledar, ki je sedaj v veljavi, je nastal mnogo pozneje. Trditve, da smo sedaj v l. 1940 po Kristusovem rojstvu, je samovoljna, sicer udomačena, toda nepravilna. Namesto, da se »Slovenec« spodbija ob naše časovno štetje, naj raje skrbi za to, da se bo res ravnal po Kristusovih naukih, ki jih mi nismo še nikdar napadli, on pa že neštetokrat pohodil, četudi ima ime Kristusa vedno na jeziku. Tako dela »Slovenec«, ako hočete, tudi še v 1940. letu po Kristusovem rojstvu.

Večji izvoz bombaža v nevalne države. Angleški list »Manchester Guardian« navaja, da se je izvoz bombaža iz Zedinjenih držav od leta 1938 do 1939 zmanjšal od 64,2 milijona funtov na 2,9 milijona. To velja celo za veliko Nemčijo. Nasprotno se pa je izvoz v nevalne države v primeri z lani povečal od 144,1 na 344,4 milijone funtov. List meni, da nevalne države izvažajo bombaž v Nemčijo in meni, da bi se jim smelo dobavljati le toliko bombaža, kolikor ga rabijo za svoje potrebe.

Proizvodnja romunskega petroleja nazaduje in je že padla od 17.000 ton dnevno na 16.000 ton. Romuni pravijo, da vsled tega, ker Nemčija ni dobavila strojev za vrtnanje. Dobava strojev iz Nemčije je v splošnem zelo počasna in nekatere trdnice čakajo že po par let, ne da bi bila nemška industrija izvršila naročila.

Spuščanje čet s padobranci v zaledju ni nemška iznajdba. Akcije v zaledju fronte smo poznali že predno je bilo izumljeno letalo. V Srbiji so v bojih proti Turkom igrali vedno veliko vlogo četniki za hrbotom turških armad. Tem četnikom je pripadla velika vloga tudi med svetovno vojno. Prve poskuse s spuščanjem vojakov iz letal s pomočjo padobranov za hrbotom sovražne vojske so delale ruske čete na manevrih v Ukrajini l. 1935. O teh manevrih je bil napravljen celo film, ki so ga potem predvajali v Parizu častnikom generalnega štaba in ostalim organizatorjem francoske armade. Poskusi s padobranci so se nadaljevali in je cela vrsta držav, med njimi celo Turčija, uvedla padobranske oddelke. Sprčo dejstva, da je težko priti skozi Maginotove in Siegfriedove linije, je forsiranje padobranstva razumljivo. — Rusija ima sedaj 60.000 vojakov izvežblanih za spuščanje s padobranci in okrog 600.000 mož rezerve. Seveda pa spuščanje iz letal na tla tudi ni nobena prijetna zadeva, ker navadno spuščeni pade precej trdo na zemljo in mora poprej popustiti bolečina, predno lahko vstane. (»Politika«.)

Zane Grey:

106

Mož iz gozda

»No, in sem napravil skok k vam, da vam voščim dober večer in povprašam kako vam gre«, je rekel Carmichael. »Sem namreč namenjen na plesno zabavo in ker stanuje Flo precej daleč zunaj naselja, je najbolje, da se koj odpravim... Lahko noč Miss Bo; upamo, da boste kmalu spet mogli zajahati Sama. — Lahko noč tudi vam, Miss Helen.«

Bo se je ojunačila in izrekla nekaj prav prijaznih in lakoničnih poslovnih besed, ki pa so izzevle zelo prisiljeno. Carmichael je šel iz sobe, Helen se je poslovila od njega in zaprla vrata za njim.

Komaj je izginil, se je z Bo izvršila tragična izpremembra.

»Flo! V mislih je imel Flo Stubssavo, — tisto nakazno, škilavo in predrzno gosko!«

»Bo!«, jo je posvarila Helen. »Ta mlada dama ni lepa, to že priznam, je pa vendar prav čedna in prijazna. Meni je všeč.«

»Nell, možki niso nič priča! In cowboyji so najslabši!«, je izjavila Bo z visokim glasom.

»Zakaj pa nisi znala Toma ceniti, dokler si ga imela?«

Bo je že bila na tem, da ponovno vzroji, a ta opazka, — na tisto kar je minulo, — na osvojitve, ki ji je tako nenadoma postala nepojmljivo draga, jo je popolnoma uničila. V tem trenutku je bila samo blede, opotekajoče se, revno in nesrečno dekle, ki se je izogibalo pogledom svoje sestre in se umaknilo iz sobe.

Naslednji dan je ostala Bo z vseh strani neprijetna. Helen jo je opazovala, kako so jo mučile različne

muhavosti in nastrojenja, — zdaj srčne bridkosti z mračnimi mislimi, zdaj spet sladko sanjarenje in končno ponos, ki jo je držal pokoncu, vse to se je menjavalo v njenih čustvih.

Pozno popoldne, ko je Helen nekoliko počivala in je sedela z Bo v dnevni sobi, se je zaslislalo na dvorišču konjsko peketanje in težki koraki na verandi. Na glasno trkanje je Helen odprla vrata in je na svoje začudenje zagledala pred seboj Beasleya. Zunaj na dvorišču je bilo opaziti več jezdecev. Helen je zastal dih. Ta obisk se je seveda že dalj časa pričakoval.

»Br večer, Miss Rayner«, je pozdravil Beasley in snel svoj sombrero. »Prihajam radi neke majhne poslovne zadeve. Mi hočete posvetiti nekaj minut?«

Helen je odzdravila, medtem ko je svoje možgane na vso moč naprezala. Zakaj naj bi ga ne sprejela in čimprej končala ta neizogibni razgovor?

»Vstopite, prosim«, ga je povabila in zaprla duri. »Moja sestra, Mr. Beasley«, je predstavila.

»Kako se počutite, Miss?«, reče živinorejec z glasnim, osornim glasom.

Bo je sprejela predstavo s hladnim poklonom na znanje.

Če si ga od blizu opazoval, je napravil Beasley vtis močne osebnosti: bil je še precej čedne zunanosti, približno tridesetih let, zavaljen, temno rujave polti in plavkasto črnih oči, oči, kakor jih imajo Mehikanci, katerih kri, kakor se je govorilo, se je pretakala po njegovih žilah. Čeprav bi Helen pred tem obiskom nikdar ničesar ne slišala o njem, bi mu vendar že na prvi pogled ne mogla zaupati.

»Prišel bi že prej, pa sem čakal starega Joseja, Mehikanca, ki je služil pri meni za pastirja, takrat, ko sem sklenil z vašim stricem družabništvo«, je rekel

Beasley, se vsedel in si položil svoje ogromne, orokavičene roke na kolena.

»Res?«, je vprašala Helen poizvedujoče.

»José je nemudoma prispel iz Magdalene in zdaj lahko svoje zahteve uveljavljam... Miss Rayner, tale vaša farma tukaj pripada po zakonu meni. Ni bila tako velika in tudi ne tako dobro oskrbljena z inventarjem, ko me je Al Auchincloss izrinil z nje. A to sem voljan vpoštevati. Imam potrebne papirje in starega Joseja kot prič. In sem prišel do sklepa: ali mi izplačate osemdeset tisoč dolarjev, ali pa prevzamem farmo sam.«

Beasley je govoril v vsakdanjem, stvarnem tonu, ki je nedvomno učinkoval odkritosrečno in njegovo obnašanje sicer ni bilo preveč prijazno, vendar popolnoma naravno.

»Mr. Beasley, vaše zahteve so mi že znane«, je odgovorila Helen mirno. »Sem o tem že slišala. In vprašala sem svojega strica. Prisegel mi je na svoji smrtni postelji, da vam ne dolguje niti enega dolarja. Da, trdil je celo, da imate vi do njega še neporavnane obveze. Tudi v njegovih papirjih nisem mogla ničesar takega odkriti, tako da sem torej primorana, vaše zahteve odvrniti. Ne želim jih dalje smatrati resnim.«

»Miss Rayner, ne moremo vam zameriti, da vam je Alova beseda važnejša kakor moja«, je rekel Beasley. »In vaše stališče je razumljivo. Ampak vi ste tučka v tej deželi in ne poznate metod živinske kupčije v teh krajih. O mrtvih bi ne smeli govoriti slabo, vendar se ne da tajiti, da je Al Auchincloss začel svojo kariero s tatvino ovac in nežigosanih goved. Tako je začel vsak tukajšnji farmar, kolikor jih poznam. Tudi jaz. In nihče izmed nas ne gleda na to stvar drugače, kakor na vprašanje osebne spretnosti.«

(Dalje prihodnjik.)

Iz naših krajev

CELJE

Slana dvorana. II. skupina rudarske zadruge v Trbovljah je imela dne 5. t. m. svojo redno skupščino v Del. zbornici v Celju. Hišni upravitelj je uporabo dvorane dovolil le proti odškodnini din 50.—. Sklicatelji pa so prejeli obvestilo uprave D. Z. v Ljubljani, da morajo plačati odškodnino din 100. Rudarji, ki vzdržujejo s svojimi rednimi prispevki D. Z. kakor ostalo delavstvo, so se zelo čudili, da je mogoče zahtevati za kletni prostor, ki je nad pol stoletja služil za šolsko telovadnico sto dinarjev za triurno zborovanje. Ali bi povedali gospodje, koliko plača potem »Vincencijeva konferenca«, ki vsak dan uporablja prostore. — Smelo trdimo, da je bila tokrat ta — že jo sploh lahko imenujemo dvorano — najbolj slana.

Občni zbor podružnice »Zveze rudarjev Jugoslavije« Teharje-Pečovnik se bo vršil v nedeljo, dne 19. t. m. ob 9. uri dopoldne v prostorih gostilne Krajnc na Bregu. Na občnem zboru bo poročal centralni tajnik s. Arh iz Zagorja, Vabimo vse rudarje, da se zborovanja vsi in točno udeležijo. Pripeljte tudi nove članke, da se bomo skupno posvetovali o perečem vprašanju, kako zboljšati naše življenjske razmere. — Odbor.

Opozarjamo vse slikarske in plesarske pomočnike, da ne iščejo dela v Mariboru, ker so tamošnji pomočniki stopili v stavko. Eventualne tozadevne informacije lahko zainteresirani dobe v tajništvu K. M. O., »Delavska zbornica«, soba št. 3.

Izleti v Celje. Vse naše delavske organizacije in društva, ki nameravajo v letošnjem poletnem času prirediti kakršnekoli skupne izlete v Celje, vabimo, da to predhodno sporoče na naslov: Krajevni medstrokovni odbor v Delavski zbornici, Celje. Imenovani odbor vam bo radevolje dal vsa tozadevna pojasnila.

HRASTNIK

Lepo so počastile hrastniške delavske organizacije in zadruge 75 letnico rojstva svojega starega člana S. Urlepke Ivana. Na družabnem večeru, ki je bil v ta namen prirejen na binkoštno nedeljo, se je zbralo v dokaj obširni dvorani »Delavskega doma« toliko zvestih hrastničanov, kot le redko kdaj. Ob sodelovanju pevskega odseka »Vzajemnosti I« in rudarske godbe pa so v lepih nagovorih čestitali jubilarju: v imenu »Zveze rudarjev Jugoslavije« s. Kladnik, za »Konzumno društvo« s. Viktor Malovrh, v imenu kemičnih delavcev pa s. Oberčkal. Od posameznikov pa je prejel poleg tega še mnogo čestitk. Ginjen se je stari S. Urlep zahvalil, naglašujoč, da bo najbolj vesel, ako bodo vse te organizacije kar najlepše uspevale. Ob prijetnem razpoloženju pa so zbrali zavedni sodrugi tudi za tiskovni sklad »Delavske Politike« din 120.— Družnost!

TRBOVLJE

Pomanjkanje stanovanj in način kako se delujejo prazna stanovanja je sedaj važno vprašanje za rudarje TPD. Da je tako veliko pomanjkanje stanovanj je kriva TPD, ker ne čuje več graditi stanovanjskih hiš. Noben tujec, ako sam ne vidi, ne more verjeti, da ima TPD, ki je tako veliko in dobičkonosno podjetje, tako slaba stanovanja za svoje delavce. Preko 150 stanovanj je v tako slabem stanju, da niso več sposobna za bivanje, in sicer je to kolonija na Dobrni, del kolonije v Zablji vasi in vsa stanovanja, kjer rabijo po štiri stranke eno kuhinjo. Ta stanovanja so živi grobovi za delavske družine. Vendar bi se to dalo z dobro voljo rudnika vse odpraviti. Izgovor, da ni kreditov ne drži, ker v sedanji dobri konjunkturi bi se lahko to uredilo. Na drugi strani vidimo, kako ogromne vsote je TPD vložila za razširitev in večji dobiček svojih podjetij. Le tam, kjer bi delavstvo imelo malenkostno korist, tam ni kreditov, dasi je delavstvo s svojim pridnim delom in trpljenjem ustvarilo veliko premoženje podjetju. Za delavska stanovanja pa ni denarja! Pozivamo gg. zdravnike, kateri morajo po svojem poslovniku pregledovati stanovanja, da pošljejo svoja poročila na merodajna mesta! K vsemu temu stanovanjskemu zlu pa se pridružuje še nepravilno dodeljevanje praznih stanovanj, kar povzroča med prizadetim delavstvom veliko razburjenje, podjetju pa tudi ne dela nobene posebne časti.

RUŠE

Članski sestanek vsega delavstva sklicuje tukajšnja podružnica »Splošne delavske strokovne zveze« za soboto, dne 18. t. m. s pričetkom ob 17. uri v tovarniški kantini. Poleg poročila obratnih zaupnikov o medznem gibanju, o izplačilu itd., se bodo na sestanku obravnavale še druge za delavce važne zadeve, zato je dolžnost vseh delavcev, da se tega sestanka v čim večjem številu udeležijo.

RAVNA REKA

Zmaga »Zveze rudarjev Jugoslavije« pri volitvah v bratovsko skladnico. Dne 12. maja smo imeli volitve delegatov za Bratovsko skladnico na rudniku Ravna Reka. Od 1184 upravičencev jih je glasovalo 661 in je dobila lista »Zveze rudarjev Jugoslavije« (rdeča) 558, rumena lista »Jugorasa« 93 glasov. Na listo »Zveze rudarjev Jugoslavije« odpade 54 delegatov, na listo »Jugorasa« 14 delegatov. To pot je število glasov za listo »Zveze rudarjev Jugoslavije« večje, kot je bilo. — Uprava rudnika je nameravala znižati zaslužek za celih 45 odst., toda rudarji smo se solidarno uprli tej nameri. — Družnost! — Rudar.

MARIBOR

Stavka soboslikarskih in plesarskih pomočnikov. V našem listu smo že večkrat poročali o mizernem položaju, v katerem se nahajajo soboslikarski in plesarski pomočniki, ki se več let zastonj trudijo, da bi na mirnem način prebrali svoje delodajalce, da pomočniki s sedanjimi mezdami ne morejo več izhajati, zlasti pa še sedaj, odkar je draginja silno narasla. Prizadeali delavci so potem svoje organizacije predložili Združenju mojstrov osnutek kolektivne pogodbe, ki jo pa mojstri niso hoteli podpisati. Nedavno tega se je vršil razgovor med zastopniki pomočnikov in delodajalci, kateremu je prisostvoval tudi obrtni referent mestne občine in so ob tej priliki mojstri sicer odločno odklonili podpis kolektivne pogodbe, podpisali pa so s pomočniki dogovor, da se bodo medse povišale. Ta dogovor predvideva, da bi mojstri morali izplačati že prejšnji mesec povišanje mezd svojim pomočnikom, kar pa se ni zgodilo, dasi so se pred pristojno oblastjo pisмено obvezali. Razumljivo je, da po vsem tem pomočnikom ni preostalo drugo, kakor da se poslužijo zadnjega sredstva in stopijo v stavko za svoje upravičene in s strani delodajalcev že priznane zahteve. Vsa poštena javnost je gotovo na strani stavkajočih pomočnikov, ki so bili doslej izkoriščani kot le malokateri delavci drugih strok. Opozarjajo se vsi pomočniki plesarske in slikarske stroke iz drugih krajev, da naj ne sprejemajo služb v Mariboru, dokler ne bo zaključena stavka in zboljšan položaj prizadetih delavcev.

Stavka je pričela v sredo ob 1. uri popoldne. Sklenjena je bila na sestanku, ki se je vršil istega dne opoldne. Stavka je popolna, v stavki je 87 pomočnikov, med njimi tudi precej oženjenih. Mojstri delajo torej samo z vajenci.

Neverjetne vesti se širijo po Mariboru in sicer te, da je te dni vdova dr. Robjiča prodala njeno lepo vilo na Pohorju nekemu Nemcu, kupnina znaša 425.000 din. Prometna komisija bo šele sklepala o tej kupčiji.

Preziranje obratnih zaupnikov je v nekaterih tekstilnih tovarnah v zadnjem času prišlo nekako v modo. Docim nekatere tvrdke o pustjosti bivše obratne zaupnike tik pred volitvami, da bi se na ta način znebile neljubih posrednikov in tako imele proste roke za svoje zadržanje napram delavcem, zopet drugod popolnoma prezirajo vse intervencije, ki jih vršijo obratni zaupniki, čisto pa se delodajalci znašajo nad obratnimi zaupniki in jih zmerjajo z najhujšimi priimki, ki niso prav nič primerni za olikane ljudi. Pred kratkim se je vršila intervencija obratnih zaupnikov tvrdke J. Hutter in drug pri delodajalcih, katere so se udeležili obratni zaupniki vseh barv. Želeli so predvsem dobiti informacije, za katere mesece je bila svojčas izplačana draginjska doklada delavcem v tej tovarni. Kakor znano, je tvrdka izplačala din 1000 draginjske doklade vsakemu delavcu, odtegnila pa je od tega zneska razne prispevke, tako, da so dobili izplačano po din 734, vendar pa brez navedbe, za katere mesece. Delodajalca je to vprašanje, ki so ga po nalogu delavstva stavili obratni zaupniki tako razburilo, da ni hotel več razgovarjati z obratnimi zaupniki, katerim je velel, da naj se takoj odstranijo, poleg tega jih je pa še pošteno ozmerjal. Kmalu nato je tvrdka nabila razglas, da naj se odslej naprej obratni zaupniki, kakor tudi delavci obračajo v vseh vprašanjih na tvrdkinega pravnega zastopnika odvetnika g. dr. Juvana, ker vodstvo obrata v bodoče ne bo več razpravljalo z njimi. Jasno je, da obratni zaupniki po svoji funkciji vršijo le posredovanje med delodajalci in delavci in njih položaj gotovo ni zavida in vreden, zato je tako postopanje napram izvoljenim obratnim zaupnikom vsekakor značilno, zlasti če se to zgodi pri tvrdki, ki je znana v javnosti kot najbolj socialna. Seveda so teh razmer predvsem krivi delavci sami, ki po večini sploh niso organizirani in zahtevajo od obratnih zaupnikov vsemogoče. In tako se nahajajo zaupniki, kjer ni organizacije, med dvema odbijalcema in morajo prenašati tako s strani delavstva, kakor s strani vodstva tovarne vse mogoče očitke. Baš pri tvrdki Hutter je pa žal mnogo nezavednega delavstva, ki je deloma pod vplivom raznih delavstev tujih ideologij in na mesto, da bi se oklenili svojih svobodnih strokovnih organizacij ter si na ta način skušalo zboljšati svoj položaj, pa se za take nasvete ne zmeni. Značilno je, da so se nekatere delavke odločno izrekle proti praznovanju 1. maja glede vprašanja draginjskih dokladov pa so bile baš te delavke med najbolj glasnimi. Spričo takšnega položaja je razumljivo, da tekstilne tvrdke prezirajo obratne zaupnike, ki vršijo svojo težko nalogo. Kdaj bo med tekstilnim delavstvom prodrla zavest, da le organizirani delavci lahko uspešno uveljavljajo svoje zahteve, z neorganiziranimi pa se postopa kakor z divjačino.

Naredba o omejitvi prodaje tekočega goriva in preureditev motorjev na domače gorivo. V smislu odredbe ministrstva trgovine in industrije se vsa obrtna podjetja, ki imajo naprave z motornim pogonom na tekoče gorivo pozivajo, da morajo najdalj v šestih mesecih od dne uveljavitve te naredbe, t. j. do 1. septembra 1940 preurediti svoje naprave na pogon z domačim gorivom ali jih usposobiti za uporabo druge vrste pogonske sile, da bi zagotovili neovirano delo svojih naprav, če bi tekočega goriva primanjlovalo.

Železniški vpoklopi, ki so že vplačali določene zneske za personalni premož, naj ta denar dvignejo pri postajni blagajni. Izplačuje se dnevno od 8. do 12. ure.

Lepa manifestacija narodne in kulturne vzajemnosti med Slovenci in Hrvati se je pokazala preteklo sredo ob prihodu hrvaških književnikov v Maribor. Pri organizaciji te lepe manifestacije, katera je imela v sedanjem času izreden pomen, se na poziv tukajšnjega »Umetniškega kluba« sodelovala vsa tukajšnja slovenska kulturna društva brez razlike na politično orientacijo. Udeležba pri sprejemu na kolodvoru je bila naravnost rekordna: zastopniki so bili vsi sloji slovenskega Maribora, zlasti pa mladina. Isto se je opazilo tudi pri spontano organiziranem sprevedu od kolodvora do hotela »Orel«, pri katerem je mladina in ostalo občinstvo dalo duška svojem razpoloženju in duhu časa. Vzklili za demokracijo, svobodo ter slogu med našimi narodi v državi so bili dokaj pomembni, kar od naše strani iskreno pozdravljamo. O velikem uspehu literarnega večera v gledališču bomo poročali posebej.

Pomoč revni deci. Prvi dan nabiralne akcije je lepo uspel. Ker pa še marsikdo ni imel zavoja pripravljene, najljubšeje prošimo cenjeno občinstvo, da pripravi darila, da se nam s tem delo nekoliko olajša. — Žensko društvo.

Akademija učiteljskih. Združenje mariborskega učiteljskega narajaja priredi v soboto, dne 18. t. m. ob 20. uri v veliki dvorani »Narodnega doma« akademijo s pestrim sporedom. Ker je čisti dobiček namenjen za podporo revnim dijakom, vabi k obilni udeležbi — odbor.

Podružnica Zveze strojnikov, strojevodij in kurjačev vabi na plenarno sejo, ki se bo vršila dne 19. maja ob 9. uri v prostorih Delavske zbornice, II. nadstr. Strojniki in kurjači, pridite vsi. — Odbor.

Žrtve materinstva. Na posledicah poroda je umrla žena akademskega slikarja Ivana Kosa. Z materjo je umrla tudi novorojena hčerka. Težko prizadetim svojem izrekamo naše sožalje.

SLIKE ZA LEGITIMACIJE izvrši takoj FOTO JAPELJ, gosposka 18-1.

Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD in njihovim upravičenim svojem vrši v neodložljivih primerih in v odsotnosti pristojnega rajonskega zdravnika v nedeljo, dne 19. maja g. dr. Toplak Lojze, Pobrežje, Aleksandrova cesta št. 6.

Na 5 let težke ječe je bil pred tukajšnjim kazenskim senatom te dni obsojen 28 letni Žabara Karel radi številnih vlomov in tatvin v Slovenskih goricah.

Ljudska univerza. Kaj podedujejo otroci od očeta in od matere, je naslov predavanja, ki se bo vršilo danes ob 20. uri v dvorani »Ljudske univerze«. Predava univ. prof. Zarnik iz Zagreba.

Pomočniški odbor združenja trgovcev sklicuje za torek, dne 28. maja 1940 ob pol 20. uri v dvorani restavracije »Novi svet«, v Jurčičevi ulici, svoj

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

z dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika; 2. poročila: a) predsednika, b) tajnika, c) blagajnika, d) nadzorstva; 3. volitve; 4. določitev prispevka; 5. slučajnosti.

Ker se bo na občnem zboru razpravljalo o predlogu Združenja radi odpiranja trgovin (podaljšanje delovnega časa), je v interesu članstva, da se ga vsi udeležijo.

Odbor.

Narodno gledališče. Četrtek, 16. maja: zaprto. (Predgeneralka). Petek, 17. maja: zaprto. (Generalka). Sobota, 18. maja ob 20. uri: »Krisalida«. Krstna predstava. Nedelja, 19. maja ob 20. uri: »Vdova Rožinka«. Znizane cene. Zadnjič.

Krstna predstava Golouhove igre »Krisalida« bo ob zaključku »Umetnostnega tedna«, v soboto 18. t. m. Režira J. Kovič, odrsko glasbo vodi voj. kapelnik J. Jiranek, plesne vložke pa Harastovič. Ta, za gledališki oder prav svojevrstna igra, že sama po sebi zahteva tudi originarno inscenacijo, ki jo je poleg novih kostumov gledališka uprava nabavila.

PTUJ

Še k cenam. Kakor izvemo, je po delnem pristanku krajevnega protidraginjskega odbora banska uprava dovolila ptujskim mesarjem zvišanje cen govejemu mesu I. vrste na din 13 do din 15, II. vrste na din 10 do din 12, teletini na din 12 do din 14. Če upoštevamo, da je povprečna cena goveji živini višja za din 2, je podražitev mesa vsekakor previsoka. Pa še okolnost, da večina mesarjev kolje živino II. vrste ter običajno prodaja meso za prvo vrsto, bi morala oblast vzeti v obzir in v bodoče preprečiti zlorabe v škodo konsumentov.

Premislil je po mučni bolezn stari borec za delavske pravice s. Ivan Spolenak z Brega pri Ptuj. Ohranili ga bomo v lepem spominu. Svojemcemo naše sožalje!

DOBUNJE PRI LJUBLJANI

Delavska godba »Zarja« iz Zadvora, občina Dobrunje, bo dne 2. junija t. l. proslavila 5 letnico svojega obstoja. Proslava je združena z godbenim in pevskim koncertom in veselico. Na koncertu bodo sodelovala tudi druga delavska glasbena in kulturna društva. Na naše povabilo so nekatera društva že javila svojo udeležbo, druge pa prosimo da to store čim prej. Ker se je »Zarja« s svojo godbo udeležila skoro vseh prireditev delavskih društev širom Slovenije pričakujemo, da bomo tudi mi vas lahko pozdravili v svoji sredi na dan proslave. — Odbor.

LAŠKO

K Aškerčevi proslavi v Rimskih toplicah. Dne 13. maja t. l. se je vršila v Velikem Švilju nad Rimskimi toplicami proslava v spomin pesnika Antona Aškerc. Njegov rodni dom je bil v vasi Globoko, ki ga ni več. Drugi dom je bil nad Rimskimi toplicami št. 5, ki ga je pa pesnikova teta raje dala cerkvi kot pa svojemu bratu, ki se je moral preseliti še višje pod Kopitnik. Je to borna, s slamo krita koča, polna otrok in žal že brez očeta. Pesnik Aškerc je ubiral v svojih pesmih silno borbene socialne strune, radi česar je prišel čisto v ostre spore s cerkvenimi oblastmi. Kljub temu, da je bil duhovnik, je v svojih pesmih neustrašeno zahteval popolno svobodo duha. Prišlo je k tej proslavi okrog 300 ljudi iz vseh krajev Slovenije, zlasti iz Ljubljane in Celja. Celo društvo gozdnorodnikov je počastilo njegov spomin. Obe podružnici šentpeterske CMD v Ljubljani so pripomogle z vsestransko zbirko prispevkov, da se je otel vsaj tretji del preostalih potomcev pesnika Aškerc, ker mu je že grozila »druga« dražba. Ob hiši so govorili govorniki raznih društev o vrlinah in umetninah pesnika, pevsko društvo »Sloga« iz Ljubljane je zapelo več Aškerčevih pesmi, na pročelju hišice pa so odkrili socialnemu pesniku črno marmorno spominsko ploščo. Na prejšnji hišici št. 5 je bila l. 1932 odkrita bela plošča. Poleg Cankarja je bil Aškerc utemeljitelj slovenske proletarske literature, zato se klanjamo njegovemu spominu tudi mi socialisti. Njegov nečak Tone, ki je sedaj na ljubljanski univerzi, je prav tak borbeni socialni duh in mislec, ki je po lastnem zagotovitvi ob proslavi izprical, da bo neumorno nadaljeval z oranjem socialne ledine tam, kjer je nehal njegov stric pesnik, da bo bodočnost pokazala, da je še v njem stara Aškerčeva kri v borbi za socialno pravičnost! Slava spominu Aškerc!

V mesecu aprilu je bilo v termi Jugoslovanih 12 z 60 in 1 Italijan s 3 nočninami.

TRŽIČ

Drobne novice. Praznovanje 1. maja se je vršilo letos danim razmeram primerno. Edina tovarna, ki ni ta dan obratovala, je bilo podjetje »Peko«, v vseh ostalih podjetjih, ki jiti je v Trziču lepo število, pa so stroji brneli ves dan.

Dne 4. in 5. maja smo imeli v našem mestu birmo. Ob tej priliki se je zbralo v Trziču mnogo gostov od blizu in daleč. Imeli smo tudi procesijo po Cerkvni ulici, ki se jo je korporativno udeležil tudi občinski odbor. Baš te dneve pa je ležalo na tej ulici blato do gležnjev. Tako so se nekateri gospodje sami čudili, zakaj plavamo v takem blatu. Radi težkih finančnih težkoč moramo brodit po blatu, vendar bi morda le kje našli kredit vsaj za Cerkvno ulico. — V »Gorenjcu« se dopisnik v svoji pravi morali zaletava in obreguje ob gasilsko četo. — Članstvo ve, zakaj so nekateri prišli iz ljubljeno do gasilstva gotovo ne. Morda iz političnih razlogov? Seveda, nekaterim idealno delo gasilcev nikakor ne gre v račun, ker imajo druge cilje. Zakaj s tako pobožnostjo potem časte svetnika Florijana? Dvoličnost je namreč najslabša lastnost, ki mori vsak idealizem.

JESENICE

Združeni delavski pevski zbori z Jesenic in Javornika bodo priredili v nedeljo, dne 19. t. m. ob 8. uri zvečer v dvorani »Sokolskega doma« na Jesenicah I. skupni pevski koncert. Na tem koncertu bodo sodelovali sledeči pevski zbori: »Enakost« in »Zora« z Javornika, »Sava«, »Sloga« in »Soča« z Jesenic ter združeni pevski zbor. Predprodaja vstopnic se vrši v trafiki Rant poleg kina »Radio«. Vabimo vse na ta lep koncert.

Kovinarska godba priredi v nedeljo, dne 19. t. m. ob 11. uri dopoldne pred kinom »Radio« promenadni koncert, od 3. do 5. ure popoldne pa na vrtu restavracije »Pri Konjiču« na Javorniku vrtni koncert. Oba koncerta se vršita samo ob lepem vremenu. Vabimo vse prijatelje lepe glasbe, da se teh dveh koncertov, ki sta seveda brez vstopnine, udeležijo.

Kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob pol 9. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) vefilmi »S predrznostjo zmagaš«. V glavnih vlogah Gustav Froelich in Theo Lingen. Med dodatki tudi najnovejši zvočni tednik in risana šala Popaj. — Sledi za praznik vefilmi »Legija časti«.

ŠMARJE PRI SEVNICI

Ko prestopiš most, mejo med Šmarjem in Sevnico, se znajdeš pred veliko palačo, ki raste po naši potrebi v višino. Nato opaziš po par korakih novo vzorno urejeno hišico, s prikupno izložbo mesarske obrti. Zares prijazen lokal gospodarja, katerega so obištni prijatelji že davno obsodili v pogin, toda so napravili račun brez krčmarja. V gotovem lokalu imaš prijazno postrežbo. Tu puste svoje stalne odjemalce čakati, nekatere milostljive pa, ki vsake kvarte enkrat pridejo, imajo prednost, da so takoj postrežene, z boljšo kvaliteto in ceneje. V oči ti pade velepodjetje, ki oskrbuje bliznjo in daljnjo okolico z najpotrebnejšim in rentabilnim blagom, produktom, ki ga je treba z velikim trudom pridelovati, dasi včasih nima prave cene, izpod mlinskega valja pa pride drago in seveda po še višji ceni v roke lačnih konzumentov. Zadnje čase smo dobili pri tem podjetju en vagon banovinske moke po znižani ceni. Nekateri gospodinjje se s to moko zelo hvalijo, pravilo, da ni treba nič vode, kadar mesijo kruh. Druge se pa zopet pritožujejo, da so dobile mesto številke 0, številko 2. Kaj hočeš, vsem pa res ne moreš ustreči. — Ker nikakor ni mogoče naenkrat popisati vseh zanimivosti v našem kraju, se Ti s. urednik priporočam še za prihodnjici. — Delavec.

Halo! Halo!

Velika razprodaja manufakturnega blaga radi nemogoče dobave blaga v čisti volni. Prodajamo od 20-30% cenejšje od znano nizke in stare cene. Zato pohitite vsi v

Ne zamudite prilike, dokler zaloga še traja!

Češki magazin, Maribor

pri glavni policiji

Zakaj je Nizozemska položila orožje?

Del vojske in vsa mornarica sodeluje še naprej z zavezniki.

Dne 14. maja je poveljnik nizozemske vojske general Winkelman objavil armadi dnevno povelje, v katerem jo je pozval, da naj položi orožje.

Dne 15. maja — po treh dneh boja — je bil med poveljniki holandskih čet in poveljnikom nemških čet na Holandskem podpisan zapisnik o ustvaritvi sovražnosti.

Orožje je položil glavni del holandske vojske, ki se je nahajal v srednji in severni Holandski, ker mu je po uspešnem prodoru Nemcev v severni Brabant na jugu, in ob reki Meusi, proti Rotterdamu grozila obkolitev.

Nemci so vse tri pasove poplavljenega holandskega ozemlja obšli z juga in dosegli na ta način zvezo s četami, ki so jih spustili s padali iz letal za hrbtno holandskih čet pri Rotterdamu.

Te čete so bile precej močne, saj so takoj drugi dan vojne zavzele Rotterdam.

Poročila pravijo, da je holandska vojska imela na fronti okrog 400.000 mož. Od teh jih je padlo ali bilo ranjenih 100.000. Holandske čete se niso mogle upirati silni premoči Nemcev, ki so poslali v boj vse vrste mehaniziranega orožja in mehaniziranih oddelkov. Holandska nikdar ni računala z vojno, razen mogoče zadnji dve leti. Armada v Holandiji je bila bolj za parade, kot pa udarna sila. Letalstvo je imela zelo šibko in v teh par dneh je bilo skoro docela uničeno. Tankov, motoriziranih napadalnih čet in podobno, je bilo v holandski armadi bore malo.

Ako je kljub temu holandska stopila v vojno, potem zato, ker ni hotela kapitulirati prostovoljno.

Glavni poveljnik Winkelman pravi, da je sklenil predajo predvsem radi tega, ker so Nemci zagrozili, da bodo s topovi uničili Rotterdam in Utrecht, pa tudi druga večja mesta. Hotel je prihraniti prebivalstvu vojne grozote, ko je uvidel, da bi nadaljnji odpor ničesar več ne spremenil na končnem nespehu. Zato se je poslužil pooblastila, ki mu ga je dala vlada, oz. kraljica pred odhodom v London.

»Times« poročajo, da zaveznikom sicer ni vseeno, da je Holandska kapitulirala, četudi so vedeli že vnaprej, da se ne bo mogla braniti proti silni premoči in zlasti na terenu, ki je ena sama ravnina. Z zadovoljstvom pa beležijo, da so Holandski uničili zaloge petroleja, ki so ga imeli shranjenega v velikanskih cisternah v strugah rek in da so pravočasno spravili na varno zlati zaklad. Vsled poplavl je kmetijstvo silno prizadeto. Največjo važnost pa polagajo zavezniki na to, da so dobili v posest vse holandsko trgovinsko brodogradnjo.

V Amsterdamu so se nahajale tudi velike brusilnice dijamantov, največje na svetu, za katere so si vsi zavezniki.

Holandska armada v južnem predelu dežele in pa vojna mornarica sta se priključili armadi Francije in Anglije.

Novo hrvatsko delovno pravo

Kaj določa uredba o delovnem sodišču?

Hrvaški ban je razglasil uredbo o delovnih sodiščih. Svrha uredbe je, da se prepreči nepotreben in škodljiv zastoj dela. Uredba obvezuje delojemalce in delodajalce, da rešujejo svoje spore na miren način. Postopek je sledeči: Najprvo so predvideni neposredni razgovori med delojemalci in delodajalci, potem posredovanje s sodelovanjem delavske in delodajalske zbornice, nato poskus pomirjenja obeh strank s posredovanjem pristojnih političnih oblasti prve stopnje in končno razprava pred delovnim sodiščem, ki odloča dokončno in obvezno.

Ako je nastal spor v podjetjih, ki oskrbujejo prebivalstvo s hrano in vodo, elektriko, plinom, ali ako gre za prometna podjetja javnega značaja, bolnišnice, ali javna zdravilišča in slično, se spor po brezuspešnem posredovanju oblasti takoj odstopi delovnemu sodišču.

V ostalih, razen zgoraj naštetih podjetjih pa odloči po brezuspešnem posredovanju oblasti večina v podjetju zaposlenega delavstva z glasovanjem o ustavitvi dela.

Delodajalec sme izpreiti delavstvo v teh podjetjih samo po brezuspešnem posredovanju oblasti, ako delavstvo s svojim zadržanjem v podjetju moti redni potek dela, kar ugotovi oblast na prošnjo delodajalca.

Prepovedana je zasledba podjetja po stavkujočih ali izprtih, kakor tudi blokiranje podjetij in vsako nasilstvo tako s strani delodajalcev, kot tudi delojemalcev.

Delovna sodišča se osnujejo na sedežu okrožnih sodišč. Sodišče se sestoji iz predsednika-sodnika in po dveh prisednikov delodajalcev in delojemalcev. Tako predsednika, kakor tudi prisednike imenuje ban vsako leto. Prisledniki se izžrebajo z liste, na kateri je 20 kandidatov delojemalcev in delodajalcev, ki jih predlagata banu Delavska zbornica oz. trgovska in industrijska zbornica.

Prepovedana je generalna stavka v enem kraju ali v celi pokrajini, zlasti tudi vsaka stavka političnega značaja, kakor tudi generalno izprtje delavstva.

Kaj pravi hrvatski tisk o tej uredbi?

O tej uredbi piše »Seljački dom«: »Tudi ta uredba, s katero se zavaruje pravica delavstva do poštenega dela in zaslužka, je izšla s pomočjo predsednika dr. Mačka in Hrvatske seljačke stranke. Iz te uredbe veje duh pravičnosti, za katerim hrepeni hrvatsko delavstvo, kakor tudi ves hrvatski narod... Zakoni ne bodo več ščitili protihrvatske in protidelavske organizacije... ki so kot tuje orodje služile neprijateljem kmetske Hrvatske... Do sedaj je bil dovolj en sam mig iz tujine, da se nam v Hrvatski ustavi delo v velikih podjetjih in da na tisoče ljudi ostane brez dela in kruha... Nekoliko kričavev ali podkupljenih izživačev je moglo nahujskati nepoučene ljudi, da si sami uničijo podjetje, ki jim je moglo zagotoviti stalen in dostojen zaslužek.«

Za kaj gre?

S to uredbo so znatno omejene pravice delavstva, da si z bojem pribori delovne pogoje, do katerih misli, da je upravičeno. Taka uredba bi imela za delavstvo vrednost, ako bi imelo delavstvo v državi dovolj velik političen vpliv. Po svetovni vojni se je poskusilo z uvajanjem te prakse v več državah, v katerih je delavstvo prišlo do besede. V poznejših spremenjenih prilikah se je ta praksa izkazala v škodo delavstvu. V predmetnem primeru na Hrvatskem je treba upoštevati še to, da so Delavske zbornice imenovane in ne izvoljene ter da te Delavske zbornice predlagajo prislednike delovnih sodišč.

Iz Češke

Obsodba radi emigrantskih listov. Ljudsko sodišče v Berlinu je obsodilo Zdeněka Ladislava Johna iz Prage na 4 leta robije in na 4 leta izgube časti radi priprave veleizdaje, storjene s poskusom uvoziti iz inozemstva Nemčiji sovražne emigrantske liste v svrhu razširjenja na Češkem.

Prepoved nošenja častnih znakov. Vlada naredba z dne 14. marca, izišla v zbirki zakonov dne 10. majnika, prepoveduje nošenje sledečih častnih znakov: Češkoslovaško revolucionarno kolajno, častne znake, izdane za nekdanjo češkoslovaško armado v Rusiji in kolajno zmage. — »Češkoslovaški križ« je prepovedan le tedaj, če je bil podeljen češkoslovaškim podanikom od tujih armad, zlasti članom češkoslovaških legij za delovanje v teh legijah. Prestopki se bodo kaznovali do 5000 kron ali z zapornim do 14 dni ali tudi z obema kaznima.

Še kazni radi tekstilnega blaga. Emil Krug, trgovec s tekstilnim blagom v Švratcih, okraj Chrudin, je bil kaznovan na 30.000 kron radi prodaje tekstilnega blaga in ker ni označil na blagu cen. Franc Pik, bivši uradnik v Prazi, pa na 10.000 kron; obema je bilo blago zaseženo.

Zbirka kovin v Plznu — 40.000 kg. ČTK poroča o velikem uspehu zbirke starih kovin, ki jih je organizirala protektoratna vlada kot darilo za rojstni dan vodje. Meščani so v nedeljo jutraj položili predmete na hodnike pred hišo, odkoder so jih ves dan odvažali v 32 tovornih avtomobilih. Ljudje so dajali najraznovrstnejše predmete od igel do kopalnih banj, katerih so pripeljali 14. Skupno so nabrali 40.000 kg, to je 4 železniške vagona. Sedaj bodo nadaljevali z zbirko v okolici Plzne. Zbirka je bila dobro pripravljena od tiskovne propagande, a razen tega so v vseh hišah viseli pozivi za oddajo starih kovinskih predmetov.

STORE

Draginja in socialna zaščita. Predavanje o draginji in socialni zaščiti, pomenu strokovne organizacije itd., na katerem bosta govorila ss. dr. Reisman in Eržen Viktor, se ne bo vršilo v nedeljo, dne 19. t. m., kakor smo zadnjič poročali, temveč v nedeljo, dne 26. t. m. Začetek predavanja in lokal bomo objavili prihodnjič.

MESTNA PODJETJA MARIBOR

Razpis tekočih del za leto 1940-41.

RAZPIS DEL

Mestna podjetja Maribor razpisujejo za leto 1940-41 sledeča tekoča dela in dobave za vzdrževanje zgradb in drugega:

slikarska, plesarska, mizararska, zidararska, kleparska, pečarska, steklarska, tapetniška, betonska dela iz umetnega kamna, strojna dela, vzdrževanje stolpne ure, dobavo železnine in gradbenega materiala ter dobavo barv in čopičev.

Vsi potrebni podatki se dobijo od 22. maja 1940 dalje med poslovnimi urami od 8. do 12. pri Premoženski upravi Mestnih podjetij, tehnična pisarna, v Frančiškanski ulici 8, kjer je vložiti tudi zapečateni ponudbe do 1. junija 1940.

Maribor, 17. maja 1940.

Mestna podjetja Maribor

Kultura

Zverbo in oženj na slovenjgoriškega učitelja. Na neki šoli v Slovenskih goricah je učitelj, ki opazuje s paznim očesom življenje in trpljenje naroda tudi izven šole in je o tem napisal celo knjigo, ki je izšla nedavno pod naslovom »Kmetje včeraj in danes«. Pisatelj, ki so kaj vredni, opisujejo življenje tako, kot je in se tudi povsod najdejo farizeji, ki se radi tega zgražajo, psujejo in celo preganjajo pisatelje, po smrti jih pa dostikrat častijo, ali pa celo reklamirajo za sebe. Tako je bilo pri nas na primer z največjim slovenskim pisateljem Ivanom Cankarjem, pa tudi z drugimi: Levstikom, Aškercem, celo Prešerna so preganjali radi njegovih bajne pohujšljivih pesmi. Tudi tega učitelja so radi njegove knjige »trgali« najprej s prižnice, potem v »Slovenca« in sedaj piše »Slovenec«, da prirejajo proti skromnemu učitelju kar od fare do fare protestne shode in ljudje, ki seve knjige še od zunaj niso videli, sprejemajo protestne resolucije in so ogorčeni, kakor da bi kmetje v Slovenskih goricah danes res ne imeli drugih skrbí v hiši, na polju in v hlevih. Na ta način se najlažje in najceneje odvaja voda na drug mlin. Mi bomo o priliki prinesli kak odstavek iz te knjige, da bo javnost videla, kje tiči zajček. Preganjanemu pisatelju bi pa priporočali, da poišče onega starega »Slovenca« iz predvojne dobe, ko je bival dalj časa med tem varovanim ljudstvom bivši glavni urednik »Slovenca« in še danes odločilen katoliški ideolog, katoliški predavatelj in pisatelj g. Fr. Terseglav. To bi šele bilo snovi za protestne shode, kaj je ta gospod napisal o morali tega ljudstva. Gospodom bo takoj sapo zaprlo in g. Koprivc bo imel mir.

Ker ni ostal na delovnem mestu... Sodišče v Blankenburgu v Harzu je nekega delavca obsodilo na devet mesecev ječe, ker je ponovno zapustil svoje delovno mesto. »Frankfurter Zeitung«, ki to vest prinaša, piše, da je bil isti delavec že prej kaznovan z zapornim treh mesecev, ker je samovoljno zapustil delovno mesto pri gradnji nekega poslopja. List k tej vesti pripominja, da bo isti delavec, če bo še v tretjič zapustil delovno mesto, še bolj strogo kaznovan, kot je bil do sedaj.

Delavski pravni svetovalec

17 let čakal na službo (Iz nekega rudnika)

Vprašanje: Brat je delal par let v rudniku do leta 1923., ko je bil klican na redni vojaški rok. Predčasno je bil odpuščen od vojakov in se je že tekom 1 leta javil pri rudniku za nastop službe, a so mu rekli takrat, da ni dela. Zahteval je knjigo, pa so mu dejali, naj knjiga ostane tam in da naj pride zopet vprašati. Na vsako novo vprašanje so ga zopet tolažili, naj še čaka, a letos so mu naenkrat javili, da lahko nastopi službo. Knjiga je še sedaj v rudniški pisarni. Ali more brat kaj zahtevati, ker je knjiga ležala celih 17 let v pisarni?

Odgovor: Ker je brat odšel služiti redni rok, je bila služba zakonito prekinjena, čeprav je knjiga še ostala v pisarni. Dokler ni bil na novo sprejet, službeno razmerje ni oživelo. Če bi bil brat hotel, bi bil lahko knjigo odločno zahteval nazaj in bi mu jo bili morali tudi izročiti, če ne drugače, pa s tožbo. Radi tega torej ne more ničesar zahtevati. Najbrž pa je bil brat v teh 17. letih drugod v službi in tudi zato odpade vsaka pravica do kake odškodnine. Če je brat sedaj v rudniku v službi, mu pa priporočajmo, da se tudi on naroči na »Delavsko Politiko« in se bo iz našega »Pravnega svetovalca« sproti učil, kako se ima v takih slučajih ravnati in pravočasno zavarovati svoje pravice.

Orožne vaje (Remšnik)

Vprašanje: Bil sem v službi pri neki trdki nepretrgoma od 1. maja 1937 do začetka aprila 1939. Maja 1939, torej po 1 mesečni prekinitvi službe, sem moral na orožne vaje in sem po povratku znova nastopil službo pri isti trdki. Po par mesecih službe sem bil znova poklican na orožne vaje za 28 dni. Po povratku mi delodajalec ni hotel izplačati plače za dobo 28 dni, rekoč, da mi ni dolžan, ker pri njemu do novem vstopu še nisem bil 1 leto v službi. Ali lahko zahtevam plačo za to dobo?

Odgovor: Zakon določa, da ima uslužbenec pravico na plačo za čas 4 tednov za dobo, prebita na orožnih vajah, ako je službeno razmerje nepretrgoma trajalo leto dni in če nima na orožnih vajah plače. Vi ste ob prvi zaposlitvi sicer bili preko 1 leta pri svojem delodajalcu. Ker pa nekaj časa pri tem službovalcu niste bili v službi, in ker se mora službeno razmerje, ki je nastalo z Vašim ponovnim vstopom v podjetje, smatrati kot novo službeno razmerje, v katerem se niste bili nepretrgoma 1 leto, nimate pravice zahtevati plače za dobo 4 tednov. Pač pa imate po drugem določilu zakona pravico na plačo 1 tedna, ker ste bili v službi preko 14 dni.

Delovni čas (Tovarna čevljev)

Če dela v Vaših tovarnah povprečno čez 15 delavcev in delate s stroji ter na zalogo, je dopusten za ta obrat le čisti 8 urni delavnik dnevno. Ta čas se sme raztegniti le v slučaju prostega sobotnega popoldneva, to je »angleške sobote«. Drugače Vam mora podjetje plačati vsako delo preko 8 ur dnevno s 50 odst. pribitkom, pa četudi delate enkrat 12 ur na dan, drugič le 2 do 6 ur na dan. Po uredbi o minimalnih mezdah je podjetje tudi dolžno zaposlovati delavce vsaj 8 ur na dan, če ne, mora Vam manjkajoči čas doplačati, kakor da bi delali.

Rupajte samo pri naših oglaševalcih!

KINO POBREŽJE

18. in 19. maja veležabavni film
»Dunajski zvoki«
in Fox Movitone novosti

Ali res nimate še srečke
drž. razr. loterije?

Sporočite čim prej svoj cenjeni
naslov na navadni dopisnici:

hiši sreče, bančni poslovalnici

BEZJAK

MARIBOR, Gosposka ulica 25

OTROŠKI VOZIKI

BOGOMIR DIVJAK

MIRIBOR, ULICA KNEZA KOCLJA 4

Darila za birmance in
birmanke, kakor ročne torbice, denarnice,
nogometne žoge, nahrbtnike itd.,
v veliki izbiri priporočam

Ivan Kravos, Maribor
Aleksandrova c. 13 Telef. 22-07